

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

JANE SMILEY
PERESTROIKA
la
PARIS

Traducere din engleză și note de
IRINA BOJIN

HUMANITAS
fiction

Redactor: Anca Dumitru
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Marilena Vasile
DTP: Dragoș Dumitrescu, Veronica Dinu

Tipărit la Livco Design

JANE SMILEY
PERESTROIKA IN PARIS
Copyright © 2020 by Jane Smiley
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2022, pentru prezenta versiune
în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SMILEY, JANE
Perestroika la Paris / Jane Smiley; trad. din engleză și note
de Irina Bojin. – București: Humanitas Fiction, 2022
ISBN 978-606-097-064-4
I. Bojin, Irina (trad.)
821.111

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194

PARTEA ÎNTÂI

Unu

Paras câștigase cursa. Fusese o plăcere să sară peste toate obstacolele și – credea ea – se arătase a fi în mare formă. Calul care ieșise pe locul doi, un roib castrat, venit de undeva din sud, fusese atât de departe în urma ei, că nici nu-i auzise tropotul copitelor pe turf. (E drept, mai erau și spectatorii, care țipau cât îi ținea gura.) Îi păruse că trece dansând linia de sosire. Toată lumea era fericită. Jocheul făcuse o tumbă în aer, coborând de pe spinarea ei, îngrijitoarea îi dăduse un pupic, iar Delphine, antrenora, o îmbrățișase și îi oferise trei cuburi de zahăr brun, ca să nu mai pomenim porția îndestulătoare de morcovi primită după ce se răcorise și se liniștise.

Fusese ultima cursă din ziua aceea și, de fapt, din an – era începutul lui noiembrie; dubița, în care se aflau deja patru cai, plecase înainte să înceapă cursa ca să se poată întoarce și după ea, dar întârzia, și grajdul se golise. Rania, îngrijitoarea, spusese că se duce

la baie – dar de ce nu s-o fi uşurat în boxă, îşi zise Paras, însă la această întrebare nu avea să primească răspuns.

Amurgul se lăsa peste întinderea verde a hipodromului Auteuil. Obstacolele se zăreau ca nişte forme nedesluşite, profilate pe verdele încă viu al ierbii. Cu ochii la privelişte, Paras făcu ce făcea deseori, adică se sprijini de uşa boxei, numai că de data asta se întâmplă ceva ce nu se mai întâmplase: uşa se deschise. O clipă mai târziu, Paras păşi uşurel pe pietrişul fin, scârţâitor, şi fornăi nedumerită. Domnea o linişte deplină. Văzu acum că toate boxele erau goale, cufundate în întuneric. De fapt, verdele pistei era cea mai vie culoare dimprejur, aşa de vie că, la început, nu îndrăzni să iasă din grajd. Doar că Paras era o mână foarte curioasă de felul ei.

Pe jos erau împrăştiate mai multe lucruri lăsate de Rania: trusa ei de îngrijitor, plină cu perii, pătura albastră a lui Paras şi ceva despre care Paras ştia că se cheamă geantă sau pungă şi era oferită ca premiu. Era singurul obiect care o interesa. Văzuse o grămadă de genţi, auzise încă şi mai multe pe seama lor şi, dacă stăm să ne gândim, ea tocmai câştigase premiul cel mare, aşa că îi aparţinea. Lăsă capul în jos, împinse cu botul şi găsi bareta. O apucă între dinţi şi ieşi în grabă pe pistă. Deşi terminase o cursă lungă, cu paisprezece obstacole, se simţea plină de vigoare. Necheză încântată.

Trebuie spus de la bun început că lui Paras nici nu-i dădea prin gând să evadeze. Nu doar că-i plăcea

să alerge la curse, că-i plăceau Delphine, Rania, Madeleine „proprietăreasa“ și mulți din ceilalți cai, că se simțea bine în boxa ei de la Maisons-Laffitte¹, dar altceva nici nu prea știa – cum nu știau nici ceilalți cai. Cu toții se născuseră la câte o pitorească fermă de țară, cu toții veniseră la Maisons-Laffitte când erau mânji mici, și de atunci alergau, mâncau și călătoreau cu dubița, luau parte la curse, alergau, mâncau și din nou concureau. Cam asta era viața lor, pe cât ținea Paras minte. Aveau tot timpul câte ceva de făcut, iar la Maisons-Laffitte erau destule de văzut dimineața, mai ales dacă săreai peste obstacole. Pe de altă parte, cailor vorbeau între ei despre ce-ar fi putut să se afle dincolo de garduri. Unii, mai trecuți prin viață, veniți de departe, din sud, sau chiar de peste ocean, văzuseră și alte hipodroame. Îi priveau cam de sus pe ceilalți. Mai erau și unii care vorbeau despre cum să scape de viața asta, fără să spună deslușit ce ar face după aceea. Paras era de părere că nici unul dintre ei n-o întrecea când era vorbă de curiozitate.

Aici era iarbă. Îi spuneau turf, dar de fapt era iarbă, verde și deasă, cât se poate de ispititoare, dar cailor de curse nu apucau să guste nici măcar un fir, și nici nu le-ar fi trecut prin cap să facă așa ceva. Hipodromul era pentru alergări. Paras smulse câteva smocuri de iarbă.

1. Maisons-Laffitte – suburbie a Parisului, care are propriul hipodrom.

Trebuie spus că iarba era delicioasă – dulce, parfumată, aromată, avea un ușor gust fructat. Era numai bună de mestecat, nici prea moale, dar nici prea tare, ca fânul. Și ce plăcere, să rupi firele vii. Mergea încet, mai lua câte o gură de iarbă, pornea la trap, se oprea, ba chiar se ridică de vreo două ori pe picioarele din spate, așa, ca să se distreze. În tot timpul ăsta nu scăpa din ochi geanta și se întorcea s-o ia înainte să se îndepărteze prea tare. În scurtă vreme se lăsa întunericul, dar Paras nu se îngrijoră. Vedea bine pe întuneric.

Alerga încolo și înapoi, păștea, arunca câte o privire spre geantă, adulmeca câte un obstacol și se gândea la cursa pe care o câștigase. Cercetând ierburile și tufișurile care păreau mai interesante, intră în pădure, și apoi se trezi la marginea a ceea ce știa că este un drum. Drumurile erau făcute pentru dubițe; călătorise de multe ori pe ele.

Pe partea cealaltă se vedeau multe lucruri interesante: alți copaci, alte drumuri. Clădiri înalte printre care șerpuia o șosea. Mașini – cu care era obișnuită de acum – erau parcate pe lângă clădiri și așteptau tăcute. Ici, colo, ferestrele clădirilor erau luminate. Mai văzu straturi de iarbă și tocmai acestea o ademeniră să traverseze pe cealaltă parte a drumului. Copitele făceau un zgomot plăcut izbînd pavajul. Ridicându-și coada, își arcui gâtul și fornăi de câteva ori. În scurtă vreme ieși din parc.

*

Nimeni nu avea habar că Frida locuia în Place du Trocadéro, dar chiar așa stăteau lucrurile. Frida era un brac german cu siluetă elegantă; avea blana stropită cu cafeniu, capul cafeniu și două pete de aceeași culoare pe spate. Se așeza ici și colo prin piață, sigură pe ea, prefăcându-se că e a unuia sau altuia din cei care treceau pe acolo și nu așteaptă decât să fie dusă acasă. Prin piață trecea așa de multă lume, că n-o băga nimeni în seamă, cât despre mâncare, se arunca atâta, că avea mai mult decât îi trebuia. Ținea mult să arate îngrijit și se dichisea din cap până în picioare în fiecare zi. Frida cunoștea piața cu ochii închiși, deoarece fostul ei stăpân, Jacques, petrecea mult timp acolo. Șapte bulevarde se întâlneau într-un sens giratoriu în mijlocul căruia se afla un mic spațiu verde plin de copaci și boschete; mașinile erau obligate să încetinească aici, ceea ce însemna că Jacques avea mai multe șanse să capete ceva. În vârful colinei se afla un cimitir cu morminte înghesuite unul în altul, unde îi plăcea lui Jacques să doarmă când vremea era bună. Frida se retrăgea acolo în fiecare seară. Două clădiri impozante, despărțite de o porțiune deschisă, alunecoasă, pe care Frida n-o putea suferi (Jacques le numea Palais de Chaillot) dominau un parc întins, plin de alei și copaci, care cobora până la fluviu. Era un loc bun de alergat, plus că pe acolo treceau o droaie de oameni, de la care căpătau negreșit câte ceva. Frida se scălda mereu în bazinul din fața palatului. La Paris un câine nu-și poate permite să fie murdar sau să miroasă;

altminteri, puteai fi sigur că te va ridica jandarmeria. Frida nu fusese niciodată ridicată de jandarmerie. Jacques o învățase că mai rău nu ți se poate întâmpla. De câte ori zărea o mașină de poliție sau un polițist în depărtare se ridica de pe jos, își lua bolul, covorașul și chitara și o ducea pe Frida pe altă stradă. Jacques știa toate străduțele, toate curțile și cimitirele, mai ales cele de pe malul vestic al fluviului, și dormise în multe dintre ele împreună cu Frida. Apoi, într-o dimineață, într-o curticică aflată ceva mai în josul fluviului, Jacques nu s-a mai trezit, au venit de la jandarmerie, și Frida a plecat pe furiș. A privit din depărtare cum l-au luat, l-au pus într-o dubă și s-au dus, spre marea nedumire a Friedei. Chitara i-au lăsat-o acolo. Frida s-a dus în două rânduri s-o adulmece, încercând să înțeleagă ce se petrecuse, însă nu izbutise. Când îl luaseră pe Jacques era cald, soarele strălucea, copacii erau înfrunziți, dar acum vremea se răcise, frunzele căzuseră, și Frida era nevoită să recunoască, deși trecătorii o mângâiau din când în când, că e un câine singur și pe deasupra nici nu avea idee ce-ar putea face. Jacques fusese singurul ei prieten, dar el nu avusese prieteni. Cum să-ți faci un prieten, fie om, fie câine, era un mister total pentru Frida. Nu doar din pricină că Jacques fusese un tip solitar și protector, ci și fiindcă la Paris câinii umblau în lesă, erau spilcuiți și păstrau distanța. Când Frida se apropia de vreunul dintre ei, acesta o lătra imediat cât putea de tare, pârând-o pentru rea purtare.

Ceea ce nu înseamnă că, în momentul când o văzuse pe Paras în lumina zorilor, păscând iarba pe straturile îngrădite de lângă Place du Trocadéro, Frida ar fi știut că aveau să se împrietenească. N-a știut decât că nu mai văzuse în viața ei așa ceva. Adică un cal neînhamat la trăsură, cu o siluetă elegantă și grațioasă, care se îndopa cu iarbă. Frida se așeză pe coadă, de parcă l-ar fi auzit pe Jacques poruncindu-i: „Frida! *Assieds*.”¹

O vreme se holbă la cal. Apoi lătră de două ori. Calul mișcă urechile, însă nu înălță capul.

Câinii trebuie să fie cu grijă când au de-a face cu caii. Aceștia au picioare și dinți mari, pot fi iuți sau neîndemânatici. Lui Jacques îi plăcea să dea cailor albi înhămați la trăsură câte o bucată de măr, când birjarii se uitau în altă parte, dar nu-i îngăduise niciodată Fridei să-i miroasă ori să-i cerceteze mai de aproape. Cu toate astea, Frida se hotărî să se ridice, sări peste garduț și se apropie de cal, nu atât ca să-l miroasă, cât mai degrabă să vadă ce e cu obiectul de lângă el, ceva ce aducea a geantă de piele. Dacă ai fi întreat-o, Frida ți-ar fi spus că nimic nu e mai interesant decât o geantă de piele. Oamenii purtau tot timpul geți – mari sau mici, mirositoare sau nu prea, dar întotdeauna strâns ținute în mână. Din gețile de piele ieșeau tot soiul de lucruri, dar îndeosebi monede. Când găseau un loc bun pe stradă, Jacques cânta felurite melodii la chitară, Frida se străduia să pară vioaică și prietenoasă, iar monedele

1. Prescurtarea de la *assieds-toi*, așază-te (în fr., în orig.).

curgeau ploaie în bol. Frida ajunsese să înțeleagă că erau ceva bun, mai ales văzându-l pe Jacques cum le numără zâmbitor în fiecare seară.

Frida porni furiș spre geantă; mergea de parcă pân-dea o pasăre: cu botul întins, capul plecat și urechile lăsate. Calul mesteca mai departe iarba, netulburat.

Poate că, dacă geanta ar fi avut fermoar, Frida n-ar fi fost în stare s-o deschidă, și povestea noastră ar fi luat alt fâgaș: Delphine ar fi dat de urma lui Paras și ar fi dus-o înapoi acasă la Maisons-Laffitte, iar Frida s-ar fi văzut nevoită să găsească altă cale de a-și face un prieten. Fapt e că geanta se închidea cu un magnet care se desfăcea destul de lesne. După ce deschise capacul, Frida împinse puțin geanta cu botul ca să dea la iveală ce se afla înăuntru și văzu că erau bani. Da, mai erau și un luciu de buze și o perie de păr, dar îndeobște erau bani de hârtie, de toate culorile (câinii văd cafeniu în loc de roșu, albastrul ca atare și galben pal în loc de verde). Știa care îl bucurau cel mai tare pe Jacques – Frida nu prea văzuse din cei galben pal, însă odată, când se aflau în fața gurii de metrou de la Saint-Michel, unde Jacques cânta din gură și la chitară, un bărbat înalt, cu cizme ascuțite la vârf și pălărie cu boruri largi, trecuse pe acolo, se oprise să asculte tot cântecul și spusese „Mulțam, frățioare“ apoi aruncase o bancnotă galben deschis în bol. Jacques se grăbise s-o înhațe de teamă să n-o ia vântul. Acum Frida închise geanta cu botul și se dădu înapoi.